

Registar osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj

Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Prim.dr.sc. Marina Kuzman

Dr. Dragica Katalinić

Dijana Svaguša

2005.

Pojam ovisnosti ne odnosi se samo na psihoaktivne droge iako se najčešće s njima poistovjećuje. On označava pretjeranu, patološku vezanost za neke tvari (materijalne ili nematerijalne) uz neodoljivu ili teško savladivu želju da se nastavi s uzimanjem tih tvari ili s primjenom i ponavljanjem uporabe materijalnog ili nematerijalnog objekta ovisnosti.

Ovisnost o psihoaktivnim drogama je danas nedvojbeno shvaćena kao kronična recidivirajuća bolest mozga, a ne pretežito društveni problem prilagodbe.

U svijetu je najraširenija psihoaktivna droga i nadalje marihuana, osobito među mladima.

Na tržištu sve više sintetičkih droga, nečistih, vrlo jeftinih i vrlo dostupnih. Najpopularniji i najrašireniji ecstasy.

Heroinska ovisnost u većini europskih zemalja pokazuje stagnaciju, iako i nadalje ostaje i medicinski i društveno najteža ovisnost.

Što želimo i trebamo znati

Proširenost i trendove

Rizične i poticajne čimbenike

Kako, kada i gdje djelovati

Registar osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskom zavodu za javno zdravstvo prati sve podatke o osobama liječenim zbog zlouporabe droga u zdravstvenom sustavu kao i podatke o uzrocima smrti umrlih ovisnika

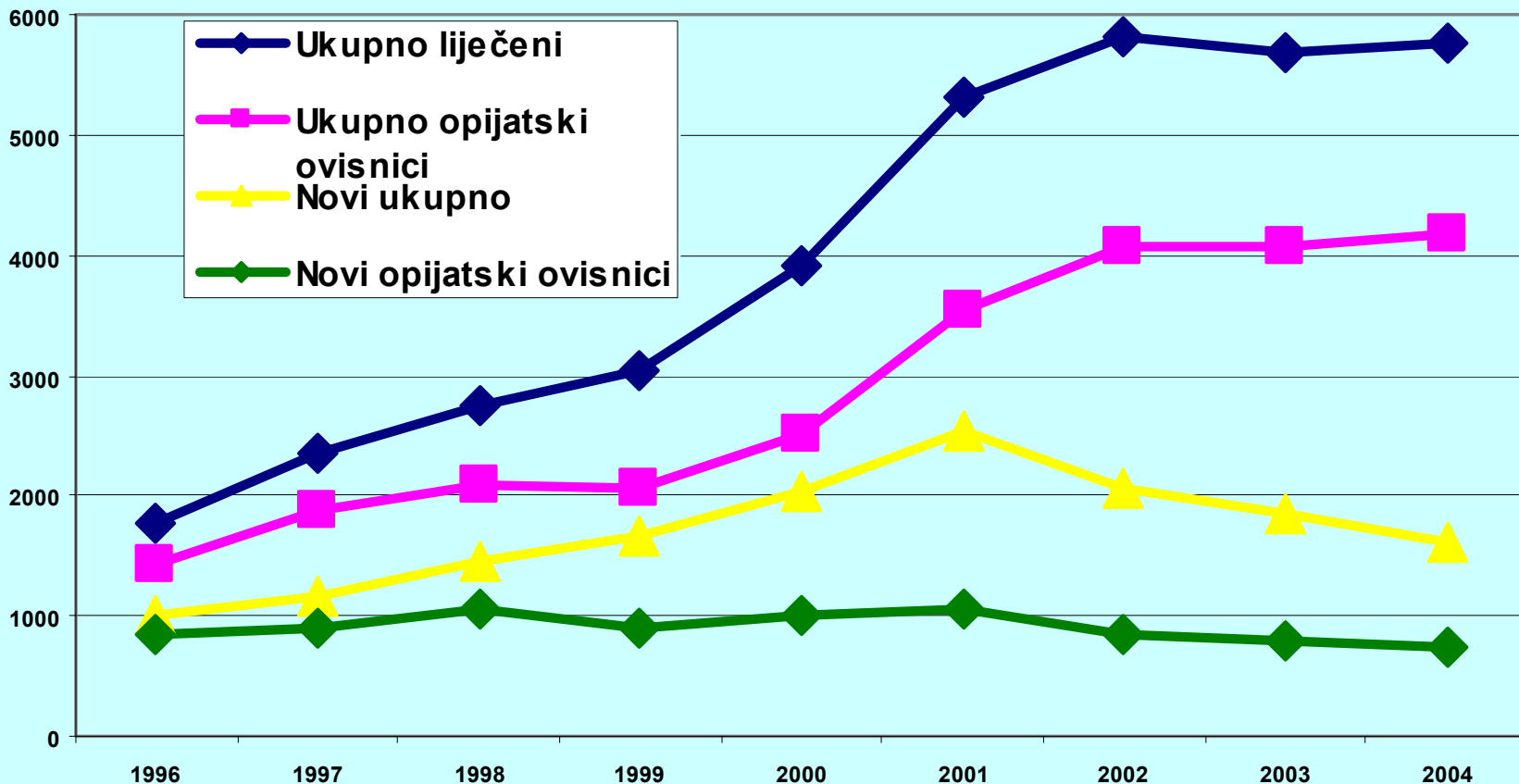
Početak suradnje sa zatvorskim sustavom Ministarstva pravosuđa i nekim nevladinim udrugama i organizacijama

Podaci se prikupljaju iz:

- bolnica
- specijalističko-konzilijarnih službi
- centara za prevenciju ovisnosti i izvanbolničko liječenje ovisnika (županije/ZJZ)
- podaci se (zasad) ne prikupljaju iz nevladinih udruga i terapijskih zajednica

Kretanje broja osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Republici Hrvatskoj

Ukupno liječene osobe, ukupno opijatski ovisnici, novoregistrirani i novoregistrirani opijatski ovisnici

Kretanje broja osoba liječenih zbog zlouporabe droga u zdravstvenom sustavu

Godina	Ukupno liječeni	Ukupno opijati	Novi ukupno	Novi opijati
2000.	3.899	2.520	2.026	1.009
2001.	5.320	3.549	2.548	1.066
2002.	5.811	4.061	2.067	846
2003.	5.678	4.079	1.840	802
2004.	5.768	4.163	1.619	732

Način liječenja u 2004. godini.

Bolnički
(broj hospitalizacija) **1.222**

Ambulantno (samostalno
ili kao nastavak bolničkog
liječenja) **5.490**

Za sada bez podataka o frekvenciji ambulantnih dolazaka i broju i/ili vrsti svake intervencije

Bolnički liječeni u 2004/2003. godini

PB Vrapče	334 (34%)	351 (24%)
KB "Sestre milosrdnice"	184 (15%)	290 (20%)
PB Jankomir	184 (15%)	248 (17%)
sve ostale	520 (42%)	572 (39%)

Ambulantno liječeni u 2004/2003. godini

KB "Sestre milosrdnice"	1406 (26%)	1765 (35%)
Centar Pula	550 (10%)	544 (11%)
Centar Split	545 (10%)	525 (10%)
Centar Zadar	485 (9%)	322 (6%)
Centar Varaždin	458 (8%)	90 (2%)
Centar Rijeka	402 (7%)	452 (9%)
Centar Jarun	287 (5%)	383 (8%)
svi ostali	1357	1002

OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U 2004. GODINI PREMA ŽUPANIJI PREBIVALIŠTA

	broj	stopa na 100.000 stanovnika
■ Istarska	635	(308)
■ Zadarska	468	(289)
■ Šibensko-kninska	261	(231)
■ Varaždinska	420	(227)
■ Grad Zagreb	1.602	(205)
■ Primorsko-goranska	472	(155)
■ Republika Hrvatska	5.768	(130)
■ Splitsko-dalmatinska	602	(129)
■ Međimurska	140	(118)
■ Dubrovačko-neretvanska	128	(104)
■ Zagrebačka	219	(71)
■		

DOB I SPOL LIJEČENIH OSOBA U 2004. GODINI U REPUBLICI HRVATSKOJ

DOB	Opijati	Neopijati
< 14 god.	0 (0%)	8 (0,5%)
■ 15-19 god.	82 (2,0%)	621 (38,7%)
■ 20-24 god.	848 (20,4%)	728 (45,4%)
■ 25-29 god.	1.393 (33,5%)	95 (5,9%)
■ 30-34 god.	920 (22,1%)	53 (3,3%)
■ 35-49 god.	871 (20,9%)	70 (4,3%)
■ > 50 god.	49 (1,1%)	30 (1,9%)

Muškarci 4.832   Žene 936 (5,2:1)

Način upućivanja na liječenje 2004/2003. godine

	Opijati %	Ostalo %
■ osobno	<u>55-61</u>	11-6
■ obitelj/prijatelji	11-18	12-19
■ PZZ	<u>21-12</u>	4-3
■ Centar za socijalnu skrb	1-1	<u>21-32</u>
■ sud/uvjetna kazna/ policija	4-3	<u>46-34</u>
■ Bolnica/zdravstvena ustanova	2-3	2-2
■ ostalo	6-3	4-4

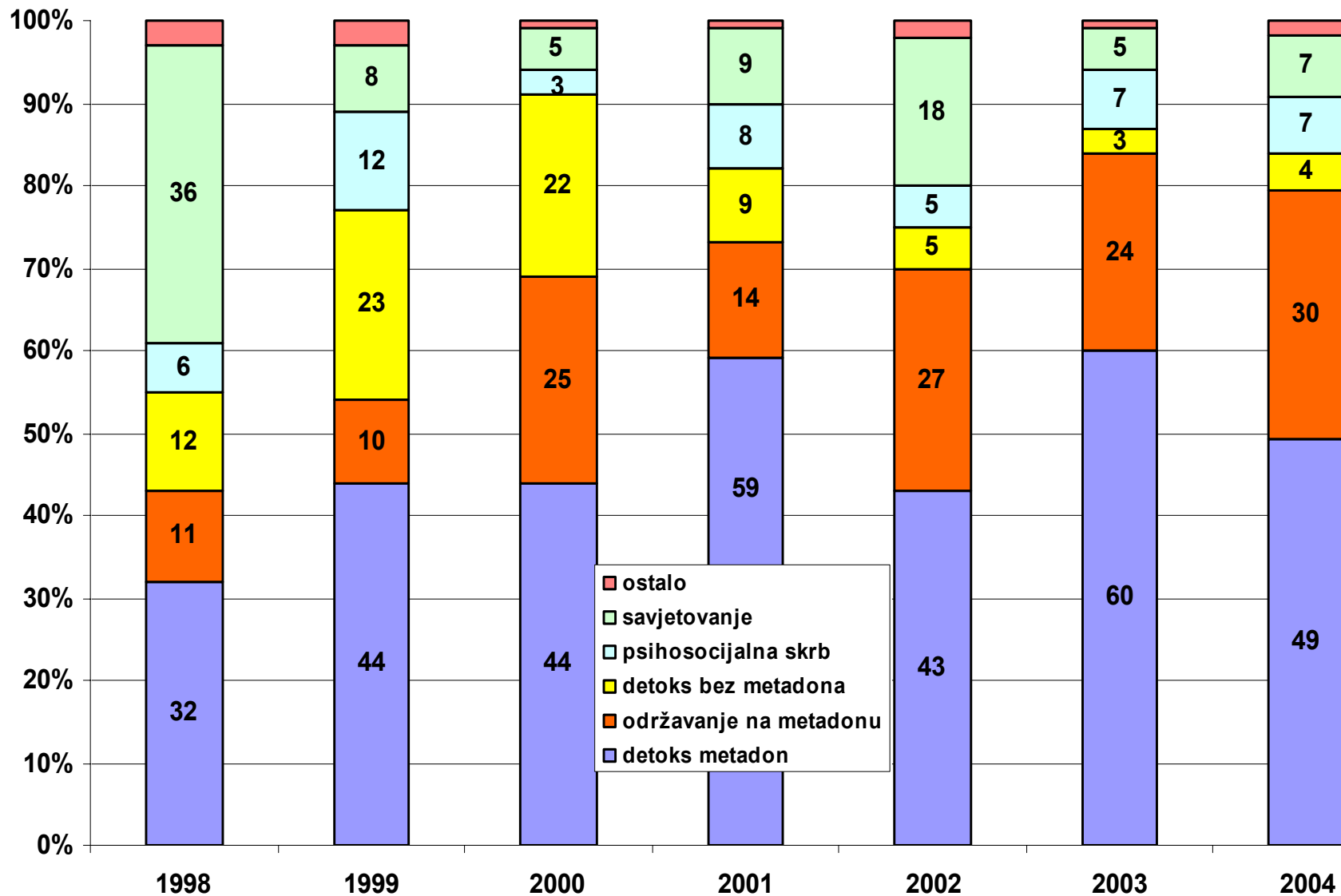
OSOBE LIJEČENE U 2004/2003. GODINI PREMA VRSTI PSIHOAKTIVNOG SREDSTVA

	2003.	2004.
■ opijati	4.087 (72%)	4.163 (72%)
■ kanabinoidi	1.243 (22%)	1.283 (22%)
■ sedativi i hipnotici	112 (2%)	108 (1,9%)
■ kokain	25 (0,3%)	24 (0,4%)
■ psihostimulatori	98 (2%)	111 (1,9%)
■ hlapljiva otapala	13 (0,2%)	10 (0,2%)
■ poliuporaba i		
■ ostale droge	92 (2%)	69 (1,1%)

OSOBE LIJEČENE 1996-2004. GODINE PREMA VRSTI PSIHOAKTIVNOG SREDSTVA

Godina	Opijati	Marihuana	Psihostimulatori	Ostalo
1996.	1476(87%)	33(2%)	2(0,1%)	113(10%)
1997.	1866(85%)	130(6%)	22(1%)	174(8%)
1998.	2085(80%)	235(9%)	18(1%)	276(10%)
1999.	2057(70%)	595(20%)	49(2%)	248(8%)
2000.	2520(68%)	872(24%)	53(1%)	268(7%)
2001.	3067(63%)	1295(27%)	70(2%)	430(8%)
2002.	4061(70%)	1377(24%)	96(2%)	277(4%)
2003.	4087(72%)	1243(22%)	98(2%)	242(4%)
2004.	4163(72%)	1283(22%)	111(2%)	211(4%)

Način liječenja heroinskih ovisnika 1998-2004. godine

Radni status liječenih osoba u 2004. godini

	Opijati	Neopijati
■ zaposleni	1.074 (26%)	235 (16%)
■ zaposleni povremeno	525 (13%)	78 (5%)
■ nezaposleni	1.999 (49%)	397 (26%)
■ učenici	113 (3%)	573 (38%)
■ studenti	143 (3%)	173 (12%)
■ umirovljenici	154 (4%)	25 (2%)
■ samostalni djelatnici	66 (2%)	6 (0)
■ ostalo	20 (1%)	19 (1%)

TIJEK OVISNOSTI U LIJEČENIH OSOBA U 2004/2003. GODINI U REPUBLICI HRVATSKOJ

Ovisnici o opijatima

- prosječna dob prvog uzimanja bilo kojeg sredstva
  - **16.1 (16.0) godina**
- prosječna dob prvog uzimanja heroina
  - **20.0 (19.9) godina**
- prosječna dob i.v. uzimanja
  - **20.9 (20.6) godina**
- prosječna dob prvog javljanja na tretman
  - **27.3 (26.9) godina**

Glavni povod početka uzimanja droga u 2004. godini

	Opijati	Neopijati
■ Znatiželja	22%	27%
■ Utjecaj vršnjaka ili partnera	29%	25%
■ Želja za zabavom	11%	16%
■ Želja za samopotvrđivanjem	7%	11%
■ Dosada	8%	9%
■ Problemi u obitelji	8%	5%
■ Psihički problemi	13%	7%
■ Ostalo	3%	1%

Kada su roditelji saznali (anamnestički)

	Opijati	Neopijati
■ U prvoj godini	14%	<u>37%</u>
■ Nakon jedne godine	17%	26%
■ Nakon 2-3 godine	<u>31%</u>	24%
■ Nakon 4+ godina	25%	8%
■ Roditelji ne znaju	11%	5%
■ Ostalo	2%	1%

Popratne bolesti

- Sve je više dokaza o psihijatrijskim bolestima i poremećajima u ishodištu ili kao posljedica ovisnosti

Registar (opijati)	2003.	2004.
■ Psihopatološki poremećaj ličnosti	13.8%	11,6%
■ Depresija	4.5%	3,9%
■ Poremećaj ponašanja	0.7%	2.8%
■ Shizofrenija	1.1%	1,0%
■ PTSP	3.3%	2,5%

Rizična ponašanja

Preboljele bolesi ili pozitivitet
(anamnestički)

- hepatitis C	47,4%
- hepatitis B	19,2%
- HIV infekcija	0,5%

Rizična ponašanja

Dijeljenje igala i šprica u životu

	2002	2003	2004
da	71.5%	70.4%	71.5%

Dijeljenje igala i šprica u posljednjih mjesec dana

	2002	2003	2004
da	38.6%	33.1%	28.6%

Liječene osobe sa sudskim problemima u 2004. godini

	Opijati	Neopijati
■ Bez sudskih problema	2654(53%)	580(34%)
■ Nepoznato	1116(10%)	366(21%)
■ Sa sudskim problemima	1208(37%)	778(45%)

Sadašnji sudski problemi liječenih osoba u 2004. godini

	Opijati	Neopijati
	%	%
■ Obvezno liječenje	15	62
■ Istraga	11	12
■ Proces u tijeku	41	12
■ Uvjetna kazna	18	8
■ Očekivanje presude	10	5
■ Pritvor	2	0
■ Zatvor	3	1

Raniji sudski problemi i recidivizam osoba liječenih u 2004. godini

Raniji sudski problemi

Opijati

54%

Neopijati

18%

Recidivizam (raniji sudski problemi u onih koji sada imaju problema sa sudom)

Opijati

76%

Neopijati

30%

Tko je prvi uočio problem s drogama u opijatnih ovisnika (2004)

	Sa sudskim problemima %	Svi %
Policija	19	12
Obitelj	52	54
Prijatelji	14	13
Zdravstveni radnik	4	7
Drugo	11	14

Tko je prvi uočio problem s drogama u neopijatnih ovisnika (2004)

	Sa sudskim problemima %	Svi %
Policija	68	57
Obitelj	23	31
Prijatelji	4	5
Škola	2	3
Zdravstveni radnik	1	2
Ostalo	2	2

Radni status opijatnih ovisnika (2004)

	Sa sudskim problemima %	Svi %
Nezaposleni	58	49
Zaposleni	18	26
Privremeni posao	13	13
Učenic Studenti	3	3
Ostalo	5	6

Arrows indicate that the values 18 and 13 for 'Zaposleni' and 'Privremeni posao' respectively, sum to 31. Similarly, the values 26 and 13 for 'Zaposleni' and 'Privremeni posao' sum to 39.

Predoziranje u opijatnih ovisnika sa sudskim problemima (2004)

	Sa sudskim problemima	Svi
	%	%
Nikada	61	65
Jednom	15	15
Više no jednom	23	20
	38	35

The diagram illustrates the combination of 'Jednom' and 'Više no jednom' categories for both groups. For the 'Sa sudskim problemima' group, 15% (Jednom) and 23% (Više no jednom) are combined to reach a total of 38%. For the 'Svi' group, 15% (Jednom) and 20% (Više no jednom) are combined to reach a total of 35%.

PODACI O SMRTIMA OVISNIKA 1996-2004.

1996.	29
1997.	44
1998.	43
1999.	63
1999.	63
2000.	75
2001.	78
2002.	86
2003.	95
2004.	108

M:Ž 95:13

Izvor podataka: DEM-2

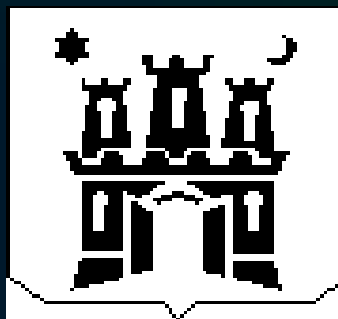
UZROCI SMRTI OVISNIKA

	2004.	2003.	2002.
PREDOZIRANJE	81(75%)	56(59%)	55(64%)
SAMOUBOJSTVO	5(4%)	9(9%)	8(9%)
NESREĆE	6(6%)	8(8%)	5(6%)
INTOKSIKACIJA	2(2%)	2(2%)	-
OSTALO	10(9%)	10(11%)	14(13%)
NEPOZNATO	4(4%)	10(11%)	4(5%)
UKUPNO	108(100%)	95(100%)	86(100%)

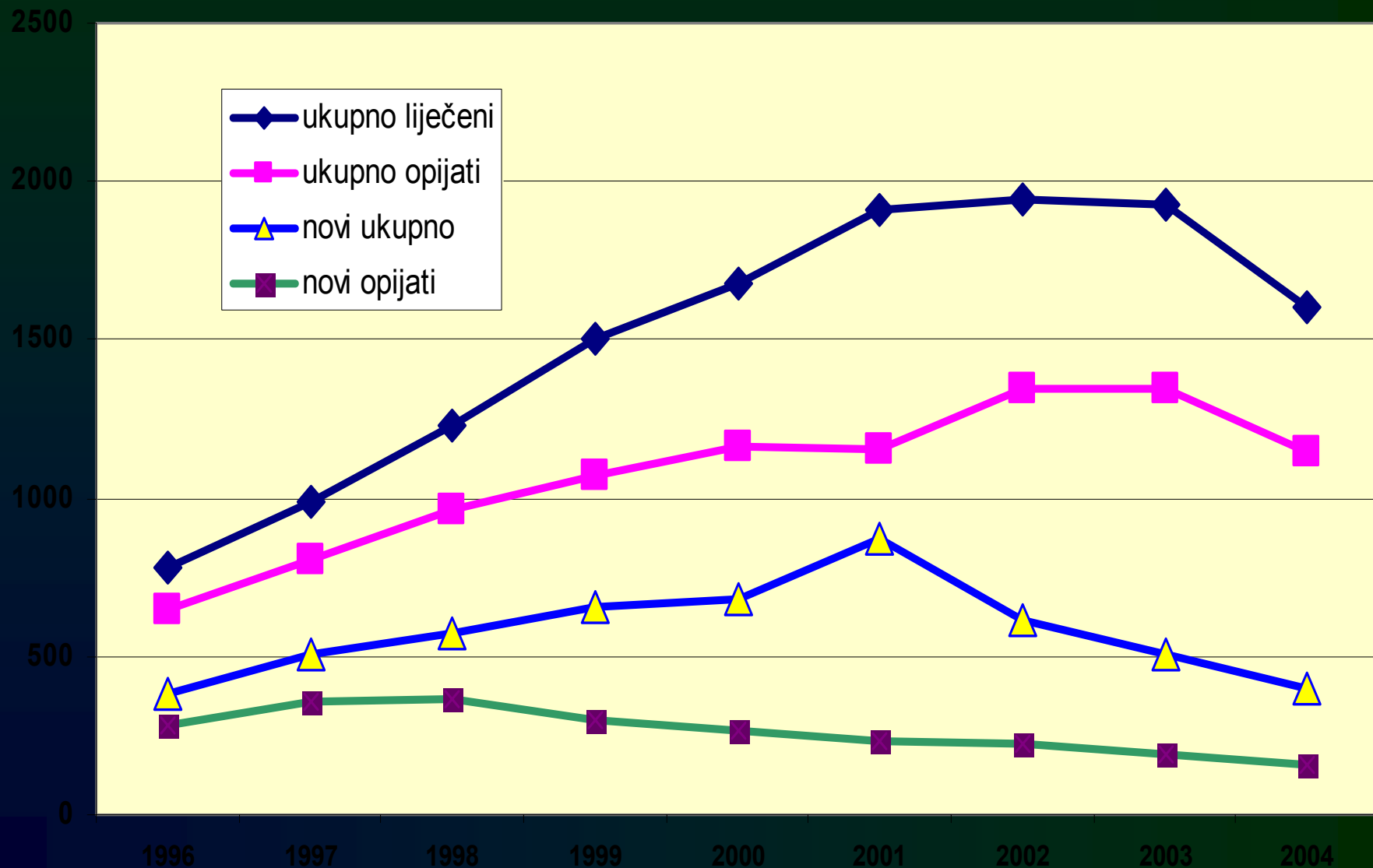
SMRTI OVISNIKA U 2004. GODINI PREMA ŽUPANIJI PREBIVALIŠTA

ŽUPANIJA	N	%
GRAD ZAGREB	26	24%
SPLITSKO-DALMATINSKA	22	20%
PRIMORSKO-GORANSKA	14	13%
ŠIBENSKO-KNINSKA	8	7%
ISTARSKA	8	7%
ZADARSKA	7	7%
OSTALO	23	22%

KRETANJE I NEKE ZNAČAJKE
OSOBA LIJEČENIH ZBOG
ZLOUPORABE DROGA U GRADU
ZAGREBU

Kretanje broja osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga s prebivalištem u Gradu Zagrebu

Kretanje broja osoba liječenih zbog zlouporabe droga s prebivalištem u Gradu Zagrebu

Godina	Ukupno liječeni	Ukupno opijati	Novi ukupno	Novi opijati
2000.	1.679	1.162	677	269
2001.	1.908	1.155	871	229
2002.	1.940	1.344	612	225
2003.	1.924	1.342	504	192
2004.	1.602	1.146	398	157

Mjesto liječenja osoba s prebivalištem u Gradu Zagrebu

KB "Sestre milosrdnice"	1.222 (63%)
PB Vrapče	212 (11%)
PB Jankomir	132 (7%)
Centar ZJZ Jarun	274 (14%)
sve ostale	90 (5%)

TIJEK OVISNOSTI U LIJEČENIH OSOBA U GRADU ZAGREBU I U REPUBLICI HRVATSKOJ

Ovisnici o opijatima

- prosječna dob prvog uzimanja bilo kojeg sredstva
  - 16,0 /16,1 godina
- prosječna dob prvog uzimanja heroina
  - 18,7 /20.0 godina
- prosječna dob i.v. uzimanja
  - 20,5 /20,9 godina
- prosječna dob prvog javljanja na tretman
  - 24,6 /27,3 godina

Rizična ponašanja u Gradu Zagrebu i Hrvatskoj

Preboljele bolesti ili pozitivitet (anamnestički)

- hepatitis C	36% /47,4%
- hepatitis B	12% /19,2%
- HIV infekcija	0,4% /0,5%

Dijeljenje igala i šprica u zadnjih mjesec dana

- da 35,2% /28,6%

ZAKLJUČNO

Broj osoba koje su liječene zbog zlouporabe droga u Hrvatskoj stagnira.

Liječeni su ovisnici sve stariji, broj novih koji dolaze u programe se smanjuje

Od prvog uzimanja droga do početka liječenja protječe nedopustivo puno vremena

Obitelj (roditelji) kasno uočava ovisnost

Visok kriminalni recidivizan opijatnih ovisnika

Nužno stabilizirati sustav za liječenje i povećati pridobivanje dosada neliječenih

Podržati programe koji pridonose kontroli rizičnih ponašanja (harm-reduction)

Osnažiti povezanost službi koje se bave rizičnom populacijom mladih

Razraditi programe poslijepenalnih prihvata

Zdravstveni sustav i ovisnosti

PZZ gotovo potpuno privatizirana

LOM provode farmakoterapiju po preporuci
specijaliste (metadon, Subutex)

Detoks jedinice postoje samo u nekim bolnicama

Polikliničko-konzilijarna zaštita u pravilu se ne
bavi specifično ovisnicima

Centri za prevenciju prolaze proces -
financiranje/edukacija/normiranje

Što su najvažnija područja djelovanja

- Zakonska regulativa i provedba u svim sektorima
- Programi u školama
- Zdravstvena i socijalna politika i mjere
- Mediji
- Programi u zajednici

I samo
istinskim a
ne
formalnim
nastojajem
bi se moglo
uspjeti

